

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

do kształcenia na odległość dla nauczycieli
języka polskiego szkół ponadpodstawowych

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Materiał opracowany w ramach grantu przez Centrum Kształcenia Ustawicznego Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli Jolantę Serocką

SCENARIUSZ 1

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów klasy i szkoły ponadpodstawowej 4-letniego liceum ogólnokształcącego i 5-letniego technikum i semestr

PROWADZONYCH PRZEZ nauczyciela języka polskiego

TEMAT:

Uniwersalny charakter opowieści o bohaterze „o tysiącu twarzy”.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

(na podstawie wymagań z podstawy programowej języka polskiego odnoszącej się do egzaminu maturalnego od 2023 roku)

<https://www.ore.edu.pl/2018/03/podstawa-programowa-ksztalcenia-ogolnego-dla-liceum-technikum-i-branzowej-szkoly-ii-stopnia/>) dostępny online [dostęp: 29.04.2022];

1. Kształcenie literackie i kulturowe.

- Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.
- Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
- Kształtowanie różnorodnych postaw czytelniczych: od spontanicznego czytania do odbioru opartego na podstawach naukowych.
- Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
- Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.
- Budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka.
- Kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np. wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących

budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np. patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność).

2. Kształcenie językowe.

- Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
- Świadome wykorzystanie działań językowych w formowaniu odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
- Uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej, wspomaganie rozwoju kultury językowej, doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną.

3. Tworzenie wypowiedzi.

- Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji.
- Wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych.
- Kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.
- Doskonalenie umiejętności retorycznych, w szczególności zasad tworzenia wypowiedzi spójnych, logicznych oraz stosowania kompozycji odpowiedniej dla danej formy gatunkowej.
- Rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.

4. Samokształcenie.

1. Rozwijanie zainteresowań humanistycznych.
2. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej.
3. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania oraz syntezy poznanego materiału.
4. Wyrabianie nawyku samodzielnej, systematycznej lektury.
5. Rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich.

- rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność;
- interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury.

- analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl;
- odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego.

- wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;
- rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;
- rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

2. Zróżnicowanie języka.

- rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego;
- Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji.

3. Ortografia i interpunkcja.

- stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en; pisowni skrótów i skrótowców;
- wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki.

- rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

2. Mówienie i pisanie.

- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;
- stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;
- wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

3. Samokształcenie.

- rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
- porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;
- wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;
- gromadzi i przetwarza informacje.

IV. Lektura obowiązkowa – zakres podstawowy

- Parandowski J., *Mitologia, część i Grecja*;
- Homer, *Iliada* (fragmenty), *Odyseja* (fragmenty).

METODY PRACY:

- praca indywidualna, grupowa i w małych zespołach,
- elementy wykładu,
- elementy pogadanki heurystycznej,
- techniki multimedialne,
- praca w na dokumentach współdzielonych Google'a,
- autoprezentacja,

- prezentacja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- MS Teams,
- Dokumenty Google.

PRZEWIDYWANY CZAS:

90 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Lekcja powinna się odbyć po omówieniu *Mitologii. Część i Grecja* oraz fragmentów *Iliady* i *Odysei*. z jednej strony ma ona charakter podsumowujący, z drugiej wprowadza nowy sposób ujęcia problematyki uniwersalizmu etosu bohaterskiego, obecnego m.in. w antyku. Zgodnie z teorią *monomitu*, stworzonego przez Josepha Campbella w książce *Bohater o tysiącu twarzy*, od zarania dziejów aż po czasy współczesne wszystkie opowieści o podróży bohatera i jego przemianach opierają się na tym samym schemacie. Przedstawia on wszystkie etapy, przez które musi przejść bohater, aby stać się tym, kim ma być.

Głównym celem zajęć jest zyskanie przez uczniów świadomości, iż historie, zarówno te o herosach antycznych, jak i herosach współczesnych, znanych im z hollywoodzkich produkcji filmowych, odtwarzają ten sam uniwersalny schemat dziejów archetypowego bohatera – od rozdzielenia, pojawienia się mędrca, próby, podróży, przemiany, konfrontacji, aż po triumf lub jego upadek. Okazuje się, że to cały czas ten sam bohater, tyle że „o tysiącu twarzy”.

Dodatkowe uwagi dla nauczyciela na temat specyfiki i najistotniejszych wyzwań związanych z realizacją edukacji zdalnej na wybranym etapie edukacyjnym, dostosowania programu nauczania, sposobów angażowania ucznia, monitorowania i oceniania jego postępów oraz dostosowywania wymagań edukacyjnych do zróżnicowanych potrzeb i możliwości ucznia zostały zawarte w ZAŁĄCZNIKU 2, natomiast w ZAŁĄCZNIKU 4 znajduje się instrukcja stworzenia edytowalnych kart pracy dla zespołów uczniowskich.

Faza przygotowawcza

1. W ramach przygotowania do lekcji nauczyciel prosił uczniów o przypomnienie historii życia trzech bohaterów antycznych: Achillesa, Hektora i Odyseusza.
2. Na początku zajęć, po sprawdzeniu obecności, nawiązuje do tego zadania, podając temat lekcji i wyjaśniając główny jej cel, sformułowany w języku ucznia: Określisz związki bohaterów starożytnych z koncepcją Josepha Campbella zaprezentowaną w książce *Bohater o tysiącu twarzy* oraz z własnym życiem. Napiszesz opowieść o sobie, odwołując się do zebranych materiałów. (4 min.)
3. Następnie, korzystając z funkcji udostępniania ekranu na platformie MS Teams, prezentuje uczniom materiał filmowy, uprzedzając, że po jego odtworzeniu mogą się spodziewać pytań dotyczących poruszanych zagadnień. (ZAŁĄCZNIK 1 - <https://www.youtube.com/watch?v=GCKiaBjzX8U> [dostęp: 10.06.2022]). (2 min.)
4. Po odtworzeniu filmu inicjuje pogadankę heurystyczną za pomocą przykładowych pytań: Jakich znacie bohaterów wykreowanych przez hollywoodzkich producentów filmowych? Jakie zauważacie podobieństwa między nimi a bohaterami antycznymi, których historie przypomnieliście sobie w domu? (7 min.)

Faza zasadnicza

5. Nauczyciel udostępnia uczniom ekran z kartą pracy, zawierającą treść zadania do wykonania w małych zespołach, wyjaśnia 12 punktów schematu J. Campbella. (7 min.)
6. Nauczyciel zapowiada pracę w sześciu zespołach (liczba członków zespołu zależna od liczebności klasy wynosi od 4 do 6). Zespoły zostaną utworzone automatycznie na spotkaniu na platformie MS Teams, dwa z nich mają za zadanie napisanie niezależnych od siebie historii Hektora, dwa – Achillesa, dwa – Odyseusza wg instrukcji z KARTY PRACY. Nauczyciel odpowiada na ewentualne pytania i podaje czas pracy zespołów: 20 min. Dodaje, aby przedstawiciele każdego zespołu, pracującego nad historią tego samego bohatera (2 zespoły – Hektor, 2 – Achilles, 2 – Odyseusz) konsultowali się z drugim zespołem w kwestii właściwego określenia etapów metaforycznej wędrówki postaci. w tym celu podaje na czacie linki dostępu do każdego zespołu z opisem zadania: Z1Hektor, Z2 Hektor, Z3 Achilles, Z4 Achilles, Z5 Odyseusz, Z6 Odyseusz. (5 min.)

7. W trakcie pracy zespołów nauczyciel dołącza do spotkania poszczególnych zespołów, na bieżąco monitorując postępy i wyjaśniając ewentualne wątpliwości. Dbą o poprawność merytoryczną i językową tekstów, dokonuje ewentualnej korekty.
8. Po przerwie nauczyciel zamyka utworzone wcześniej pokoje / spotkania na MS Teams i pyta uczniów, co w pracy zespołowej stanowiło wyzwanie, upewnia się, czy wszystkie zespoły wykonały zadanie. (5 min.)
9. Nauczyciel udostępnia uczniom slajd na temat spójności tekstu – wskaźniki zespolenia i nawiązania. Następnie zapowiada powrót zespołów do pokoi w celu uzupełnienia historii bohaterów w odpowiednich miejscach wskaźnikami nawiązania i zespolenia tak, aby całość wypowiedzi była spójna. Podaje czas: 10 minut, po czym ponownie otwiera pokoje. w czasie pracy zespołów dołącza kolejno do zespołu 1,3 i 5 sprawdzając postępy prac i dokonując korekty merytoryczno-językowej. (13 min.)
10. Po zamknięciu pokoi nauczyciel prosi kolejno przedstawicieli zespołów 2,4 i 6 o ustne zaprezentowanie efektów swojej pracy. Każdy zespół ma na to 5 minut. Pozostali: nauczyciel i uczniowie wyświetlają poszczególne dokumenty Google'a poprzez kliknięcie w linki opisane i udostępnione wcześniej na czacie. Nauczyciel na bieżąco dokonuje korekty merytoryczno-językowej. (20 min.)

Faza końcowa

11. Podsumowanie: nauczyciel udziela informacji zwrotnej zespołom (oceny kształtujące) oraz informuje, że po lekcji wystawi oceny każdemu zespołowi, wpisując je na dokumencie Google'a. (Każdy zespół ma pomnożyć ocenę w postaci liczby przez liczbę osób pracujących w zespole oraz podzielić tak, aby każda liczba oznaczająca ocenę odzwierciedlała rzeczywiste zaangażowanie uczniów w pracę. Po uzgodnieniu wpisuje oceny obok nazwiska każdego członka zespołu. Nauczyciel przepisuje oceny do dziennika.) (1 min.)
12. Następnie zadaje przykładowe pytania: Czy zgadzacie się z tezą Josepha Campbella, że wszystkie historie bohatera „o tysiącu twarzy” mają ten sam schemat i są uniwersalne? Prosi o uzasadnienie stanowiska. Czym różni się wcześniejsza redakcja tekstu od późniejszej wersji, tej po dodaniu wskaźników zespolenia i nawiązania? (4 min.)

13. Nauczyciel w ramach samokształcenia zaleca uczniom wydrukowanie i wklejenie do zeszytu trzech kart pracy, przedstawiających dzieje trzech mitycznych bohaterów. Zachęca ich również do przyjrzenia się swojej historii życia w kontekście pracy indywidualnej, podając polecenie: napisz własną historię na podstawie 12. kroków z książki Josepha Campbella z użyciem wskaźników nawiązania i zespolenia. Użyj czasu teraźniejszego. Limit słów: 150-200. (2 min.)

Wskazany sposób poprowadzenia zajęć pozwala na uzyskanie u uczniów efektów wskazanych w celach ogólnych i szczegółowych.

Zajęcia według przedstawionego scenariusza można również z powodzeniem przeprowadzić w szkole w kontakcie bezpośrednim, dzieląc uczniów na małe zespoły.

EWALUACJA ZAJĘĆ (sprawdzenie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia)

Napisanie opowieści z wykorzystaniem schematu 12 punktów Josepha Campbella oraz wskaźników nawiązania i zespolenia wymaga od uczniów autorefleksji – wpisania własnych doświadczeń w uniwersalny schemat historii ludzi, co pozwoli im dookreślić poczucie sensu życia.

BIBLIOGRAFIA

1. Campbell J., (1997), *Bohater o tysiącu twarzy*, Kraków: Zysk i S-ka.
2. Homer, (1986), *Iliada*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
3. Homer, (1964), *Odyseja*, Warszawa: Czytelnik.
4. Parandowski J., (2006), *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Łódź: Wydawnictwo Puls.
5. Sowerby R., (2000), *Homer. Odusseia*, Warszawa: Prószyński i S-ka.
6. <https://www.ore.edu.pl/2018/03/podstawa-programowa-ksztalcenia-ogolnego-dla-liceum-technikum-i-branzowej-szkoly-ii-stopnia/> [dostęp: 29.04.2022].

ZAŁĄCZNIKI (Pliki do stworzonych materiałów do zamieszczenia na stronie ZPE)

1. Materiał dla ucznia 1 – <https://www.youtube.com/watch?v=GCKiaBjzX8U> (film do odtworzenia na lekcji „Kim jest bohater o tysiącu twarzy?” [dostęp: 10.06.2022])
2. Materiał dla nauczyciela 1 – <https://www.youtube.com/watch?v=wg9XcHcyfDo> (film „Dodatkowe uwagi dla nauczyciela na temat specyfiki i najistotniejszych

wyzwań związanych z realizacją edukacji zdalnej na wybranym etapie edukacyjnym, dostosowania programu nauczania, sposobów angażowania ucznia, monitorowania i oceniania jego postępów oraz dostosowywania wymagań edukacyjnych do zróżnicowanych potrzeb i możliwości ucznia” [dostęp: 10.06.2022]).

3. Materiał dla ucznia 2 – KARTA PRACY (schemat 12 punktów Josepha Campbella).
4. Materiał dla nauczyciela 2 – <https://www.youtube.com/watch?v=sQRwOss4y4g> (film „Tworzenie dokumentów edytowalnych Google do pracy w małych zespołach” [dostęp: 10.06.2022]).
5. Materiał dla ucznia 3 (slajd „Wskaźniki nawiązania i zespolenia”).

KARTA PRACY

do tematu: Uniwersalny charakter opowieści o bohaterze „o tysiącu twarzy”.

Teza: Historie o antycznych bohaterach odtwarzają ten sam uniwersalny schemat dziejów archetypowego bohatera „o tysiącu twarzy”.

Zadanie: Uzupełnij historię przydzielonego bohatera, odpowiadając na pytania w czasie teraźniejszym. HEKTOR / ACHILLES / ODYSEUSZ

1. Gdzie jest bohater? Jak wygląda jego (zwykajny) świat?

.....

2. Jaki pojawia się problem, wyzwanie?

.....

3. Jakiego wyboru dokonuje bohater?

.....

4. Kto mu pomaga? Mentor?

.....

5. Co dalej? Zmiana otoczenia? Spotkanie bohatera z nieznanym, przygoda?

.....

6. Jakim słabościom stawia czoła bohater? Co/ kogo musi pokonać? Jakie próby podejmuje?

.....

7. Co się dzieje? Kto jest wrogiem? Zapowiada się ostateczne rozstrzygnięcie?

.....

8. Przegrana bohatera? Klęska dająca siłę do dalszej walki? Poważne potknięcie?

.....

9. Jak pokonać antagonistę? Jak wykorzystać wiedzę o jego słabych stronach w walce?

.....

10. Powrót na pole walki?

.....

11. Początek finałowej bitwy? Jaka jest ostateczna próba?

.....

12. Wygrana bohatera. Jaka jest nagroda?

.....

Campbell J., (1997), *Bohater o tysiącu twarzy*, Kraków: Zysk i S-ka.

Załącznik 5 – Materiał dla ucznia 3

Slajd „Wskaźniki nawiązania i zespolenia”.

Słownictwo służące osiągnięciu spójności wypowiedzi:

poza tym
ponadto
oprócz tego
przede wszystkim
tymczasem
natomiast
tak więc
choć
choć
mimo to
mimo tego
mimo że

ponieważ
dlatego
bo
gdyż
z powodu
o czym świadczy
przy tym
otóż
jednakże
zatem
głównie
w dodatku
w gruncie rzeczy

